

do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego z dnia 27 października 2017 r.

Dr Dariusz Jagiełło
Katedra Prawa Karnego
Wydział Prawa
SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny

AUTOREFERAT

Niniejszy autoreferat sporządzony został zgodnie z treścią art. 16 i art. 18a ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 882, ze zm.) oraz § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 26 września 2016 r. w sprawie szczegółowego trybu i warunków przeprowadzania czynności w przewodzie doktorskim, w postępowaniu habilitacyjnym oraz w postępowaniu o nadanie tytułu profesora (Dz. U. z 2016 r., poz. 1586). Zawiera opis dorobku i osiągnięć naukowych habilitanta, w szczególności określonych w art. 16 ust. 2 ustawy.

W myśl komunikatu Nr 4/2016 Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, wykaz opublikowanych prac naukowych znajduje się w samodzielnym załączniku do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego (załącznik nr 4). Odrębny załącznik, zgodnie z tym komunikatem, stanowi także informacja o osiągnięciach w zakresie dorobku dydaktycznego, popularyzatorskiego i współpracy międzynarodowej (załącznik nr 5).

1. Imię i nazwisko: Dariusz Jagiełło

2. Posiadane dyplomy, stopnie naukowe - z podaniem nazwy, miejsca i roku ich uzyskania oraz tytuł rozprawy doktorskiej

- Tytuł **zawodowy magistra prawa** uzyskany w 2006 r. na Wydziale Prawa Wyższej Szkoły Handlu i Prawa im. Ryszarda Łazarskiego w Warszawie (od 2010 r. jednostka zmieniła nazwę na Uczelnia Łazarskiego)
- **Doktor nauk prawnych** w zakresie prawa, prawa karnego. Stopień nadany dnia 18 marca 2011 r. przez Radę Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, na podstawie dysertacji pt: „Przestępstwa przeciwko dokumentom w polskim prawie karnym” - promotor Dr hab. Teresa Gardocka, recenzenci: Prof. zw. dr hab. Stanisław Pikulski oraz Prof. zw. dr hab. Jacek Sobczak.
- W latach 2007 - 2010 odbyłem w **okręgu Prokuratury Okręgowej w Płocku aplikację prokuratorską** zakończoną złożeniem w dniach 4-5.10.2010 r. i 13.10.2010 r. egzaminu prokuratorskiego przed komisją egzaminacyjną powołaną przez Ministra Sprawiedliwości Zarządzeniem Nr 164/10/DNAP z dnia 5 sierpnia 2010 r.
- Od 21.01.2011 roku - **tytuł zawodowy radcy prawnego**. Wpisany na listę radców prawnych prowadzoną przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Łodzi, pod nr Łd-

SK-139. Od kwietnia 2011 r. nieprzerwanie do dziś wykonuję zawód na podstawie umowy o pracę w charakterze radcy prawnego Urzędu Dzielnicy Ursynów m. st. Warszawy.

3. Informacje dotyczące zatrudnienia w jednostkach naukowych

- 01.10.2012 - do chwili obecnej - adiunkt w Katedrze Prawa Karnego na Wydziale Prawa SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego (dawniej: Szkoła Wyższa Psychologii Społecznej).
- 30.09.2011 - 30.09.2015 - starszy wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Skierniewicach, Wydział Ekonomii i Administracji, Instytut Zarządzania Strategicznego.
- 01.10.2015 - do dziś wykładowca w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Skierniewicach, Wydział Ekonomii i Administracji - na podstawie umów cywilnoprawnych.

4. Wskazanie osiągnięcia wynikającego z art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w dziedzinie sztuki (t. jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 882, ze zm.).

A. tytuł osiągnięcia naukowego

„Przesłuchanie jako czynność dowodowa”

B. (autor, tytuł publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy)

Dariusz Jagiełło, *Przesłuchanie jako czynność dowodowa*, Warszawa 2017, Wydawnictwo CH BECK, ISBN 978-83-255-9902-7, ss. 477, recenzent wydawniczy: dr hab. Ewa Kruk – Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie (treść recenzji - zał. 8)

C. omówienie celu naukowego ww. pracy i osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania

I. Uzasadnienie wyboru tematu pracy

Przesłuchanie jest tą czynnością procesową bez której nie mogłoby zakończyć się żadne postępowanie karne, albowiem w zakresie gromadzenia danych o przestępstwie jest to dowód podstawowy i niezbędny do zrealizowania. Problem ten poza walorem praktycznym skłania do rozważań na płaszczyźnie czysto teoretycznej, m.in. w aspekcie formalnej strony jego przebiegu.

O wyborze tytułowego zagadnienia zdecydowały wyniki przeprowadzonej kwerendy bibliograficznej, bowiem problematyka czynności przesłuchania jest podejmowana w literaturze prawniczej sporadycznie i najczęściej fragmentarycznie. Dlatego wywody czynione na potrzeby monografii wsparte zostały uzupełniająco wypowiedziami i stanowiskami (czasem kontrowersyjnymi lub wzbudzającymi absolutny sprzeciw autora) prezentowanymi w literaturze nauki kryminalistyki, czy psychologii.

Zauważalna jest dysproporcja pomiędzy wagą tytułowego problemu a dorobkiem doktryny. Niedostatek aktywności badawczej wynikać może z faktu, że czynność ta nie tworzy wyodrębnionego zbioru, a obecna jest w kilku miejscach polskiej ustawy karnoprosesowej oraz regulacjach pozakodeksowych, głównie wytycznych skierowanych do policjantów czy regulaminach prokuratorskich. Nie zmienia to faktu, że w literaturze prawniczej brak jest dotychczas kompleksowego opracowania teoretycznych, taktycznych oraz praktycznych aspektów przesłuchania.

Tematyka ta stanowi niewątpliwie atrakcyjny obszar dociekań naukowych, a przy tym jest zagadnieniem istotnym dla praktyki organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości karnej, co jednoznacznie przesądziło o potrzebie eksploracji naukowej w formie zwartej monografii.

II. Cel, struktura i wykorzystane w pracy metody badawcze

Monografia stanowi kompleksową analizę czynności przesłuchania na gruncie polskiego postępowania karnego. Generalnym założeniem było potraktowanie tytułowego zagadnienia na szerokim tle: normatywnym, dogmatycznym, historycznym i pragmatycznym, a przy tym dokonanie oceny istniejącego modelu normatywnego oraz przedstawienie propozycji rozwiązania najistotniejszych problemów interpretacyjnych. Wszechstronna analiza umożliwia teoretyczne i całościowe usystematyzowanie podjętego problemu naukowego. Spośród szeregu zarysowanych wątków na plan pierwszy wysunięte zostały poniższe pytania:

1. Czy przepisy polskiej procedury karnej odnoszące się do czynności przesłuchania tworzą spójny, logiczny i jednorodny model?
2. Jakim kategoryzacjom z punktu widzenia treści polskich przepisów karnoprosesowych oraz doświadczeń praktyki podlega przesłuchanie?
3. Jakie wzajemne zależności można dostrzec pomiędzy przebiegiem i realizacją czynności przesłuchania, a jej wpływem na ostateczny wynik postępowania karnego?
4. Czy istnieje możliwość wypracowania jednolitego modelu przesłuchania obowiązującego we wszystkich sprawach karnych, a przy udzieleniu odpowiedzi przeczącej, czy istnieje chociażby taka możliwość w odniesieniu do tożsamej grupy przestępstw?

W opracowaniu podjęto oryginalne i nieujęte dotychczas całościowo w ujęciu czynności przesłuchania zagadnienia problemowe takie jak:

1. Kompleksowa analiza czynności przesłuchania zarówno z punktu widzenia karnoprosesowego (etap postępowania przygotowawczego oraz sądowego), jak też taktycznego, w tym elementów i zasad wypracowanych przez naukę kryminalistyki wspartych funkcjonującymi w literaturze nauki psychologii czy psychiatrii stanowiskami.
2. Opis modeli przesłuchań oraz ocena zasadności ich funkcjonowania w polskim procesie karnym.
3. Swoboda wypowiedzi przesłuchiwanego oraz postępowanie z dowodem uzyskanym bez jej zachowania.
4. Wybór momentu tworzenia i merytoryczny zakres treściowy protokołów przesłuchań.

5. Wybór metody i taktyki skuteczności podczas przesłuchania, w tym różnice pomiędzy rozpytaniem, a przesłuchaniem oraz formalnoprawne możliwości ich wykorzystania na poszczególnych etapach postępowania.
6. Wskazanie szeregu wątków pobocznych mających fundamentalne znaczenie dla ostatecznego kształtu opracowania, m.in. problem przesłuchania z użyciem poligrafu oraz możliwego zakresu wykorzystania jego wyników w polskim procesie karnym, a także postępowanie z grypem, czy zagadnienie pomówień.

W treści pracy posłużyłem się głównie metodą analizy dogmatycznej, przy uwzględnieniu takich elementów jak: opis i systematyzacja norm prawnych, wykładnia prawa, ustalanie i definiowanie niezbędnych pojęć, analiza praktyki stosowania prawa oraz jego doskonalenie. Na te grupy zagadnień (aczkolwiek w różnych proporcjach) położyłem główny nacisk. Opracowanie ma charakter teoretyczny i nie zawiera badań empirycznych, w szerokim jednak zakresie uwzględnione zostało orzecznictwo sądów powszechnych, a także Sądu Najwyższego. W ograniczonym zakresie posłużyłem się analizą historycznoprawną, uwzględniając główne kierunki zmian normatywnych i podstawowe tendencje legislacyjne w odniesieniu do tytułowego problemu.

Celowo zrezygnowałem z metody prawnoporównawczej ograniczając się do analizy rodzimych rozwiązań prawnych. Przeprowadzenie badań prawnoporównawczych, odpowiadających metodologicznym wymogom badań nad prawem zagranicznym, wymagałoby dokonania wszechstronnej, wielopłaszczyznowej analizy nieograniczającej się jedynie do ustawodawstwa i orzecznictwa. Przy tym konieczne byłoby uwzględnienie możliwie największej liczby obcych systemów prawnych oraz badanie kwestii stosowania analizowanych instytucji. Działanie takie spowodowałoby przesunięcie ciężaru rozważań na analizę komparatystyczną, a w konsekwencji nadmierne rozbudowanie pracy. Odrębności niektórych systemów prawnych, zwłaszcza z obszaru *common law*, ze szczególną pozycją sądów i wręcz omnipotentną władzą sędziów, są na tyle ważne że ich porównywanie do rozwiązań polskich byłoby nieadekwatne i niemiarodajne.

Pracę podzielono na 7 rozdziałów merytorycznych, których struktura stanowi odzwierciedlenie przyjętego toku rozważań.

Na wstępie poruszono kwestie ogólne i wprowadzające w problem tytułowego zagadnienia. Monografię rozpoczyna część odnosząca się do dowodów *sensu largo* w procesie karnym (rozdział I), w której zamieszczono m.in. definicję, funkcjonujące klasyfikacje, podziały, karnoprosesowe znaczenie dowodu, problem dowodu poszlakowego, przeprowadzono klasyfikację czynności dowodowych, a także opisano proces dowodzenia ze wskazaniem na jego logiczny charakter, tak by uwypuklić zasadniczy aspekt ukierunkowany na czynność przesłuchania, jako ważny etap w gromadzeniu dowodów.

Odrębne miejsce poświęciłem kwestiom modelowym odnoszącym się do czynności przesłuchania, a także samemu modelowi postępowania karnego (rozdział II). Niezbędne w tym miejscu było prześledzenie poszczególnych instytucji oraz ocena ich funkcjonowania w ujęciu historycznym. Położyłem akcent na dominujące tendencje w kształcie i kierunku dokonanych w Polsce nowelizacji prawa karnego procesowego oraz ich wpływie na obecny model przesłuchania. Dokonałem analizy funkcjonujących modeli przesłuchań, a także możliwe ramy ich zastosowania w obowiązującej treści ustawy karnoprosesowej, wywody te

poprzedzają stanowiska przedstawicieli doktryny oraz analiza orzecznictwa.

Rozdział ten nie jest, i nie aspiruje w żadnej mierze do przypisania mu miana historycznego. Zawarto w nim niezbędne odniesienia do treści ustaw karnoprosesowych odpowiednio z 1928 r. i 1969 r. w zakresie opisu i podkreślenia wagi instytucji, których bądź to nie przewidywał ustawodawca, bądź potraktowane zostały niezbyt kompleksowo, np. kolejność przesłuchań, instytucja sędziego śledczego, postępowanie z protokołami przesłuchań, czy chociażby wykorzystane w treści art. 169 k.p.k. z 1969 r. słowo poszlaka i jego wpływ na proces dowodzenia. Ważne w nim miejsce zajmuje omówienie i cel wprowadzenia zakazu zastępowania treścią pism i zapisków wyjaśnień oskarżonego lub zeznań świadków, zakazów dowodowych i ich ilości w ujęciu czynności przesłuchania, czy wprowadzonych treścią k.p.k. z 1969 r. zakazów odnośnie do stosowania środków przymusu w trakcie przesłuchania w tym projektowanych zmian k.p.k. odpowiednio z lat 1959, 1963, 1967, 1968 r.

Uwagi natury historycznej przenikają w treści całej pracy w rozmaitych jej miejscach (m.in. przy analizowaniu kwestii modelowych, analizie problemu swobody wypowiedzi itp.), tak by zapoznając się z poszczególnymi jej elementami czytelnik uzyskał kompleksową wiedzę, bez konieczności poszukiwania stosownych informacji w rozdziałach poprzedzających.

Rozdział III zawiera sformułowaną, zarówno na potrzeby monografii jak i praktyki realizacji czynności, definicję przesłuchania. Tak szeroko zakreślone definicją ramy nie zostały dotychczas sformułowane i zaprezentowane w doktrynie. Przy tej okazji dokonałem klasyfikacji oraz podziału przesłuchań w oparciu o szereg rozmaitych kryteriów m.in. uwzględniając liczbę oraz charakterystykę osób uczestniczących, zakres, czy etapy przesłuchania. Uzupełniając zamieściłem w nim problematykę wysłuchania osoby podejrzanej, o której mowa w art. 244 k.p.k. Szeroko dokonałem klasyfikacji przesłuchań w oparciu o osobę przesłuchiwanego oraz taktyczną konieczność rzetelnego przygotowania się do jej realizacji i mogących wynikać z tego faktu problemów.

Następnie rozważałem cel przesłuchania oraz planowanie czynności, przy uwzględnieniu wybranej taktyki, odpowiednich przepisów karnoprosesowych oraz możliwych do wykorzystania elementów psychologii przesłuchania.

Analizie poddałem podstawy prawne czynności przesłuchania, w tym szczególne miejsce zajmuje problem zakazu/niedozwolonego oddziaływania na osobę przesłuchiwaną oraz niedozwolonych metod przesłuchania (tu uwzględniono kwestię terroryzmu i przesłuchania ukierunkowanego na wydobycie informacji kierunkowych). Taka formuła wymagała uwzględnienia treści ustawy karnej procesowej oraz innych aktów m.in. wytycznych Komendanta Głównego Policji w sprawie wykonywania niektórych czynności dochodzeniowo-śledczych przez policjantów.

W tym rozdziale analizowane są kwestie mogące na pierwszy rzut oka jawić się jako odległe od tytułowego zagadnienia, jednak bliższa ich analiza daje asumpt do zajęcia stanowiska, że takimi nie są, bowiem dyskusyjne jest czy istnieje możliwość zastosowania treści ustawy karnej procesowej, a następnie realizacja czynności przesłuchania w przypadku badania poligraficznego, stosowania w trakcie przesłuchania podstępu, wprowadzenie przesłuchiwanego w stan hipnozy, czy znajdującego się pod wpływem alkoholu, a ostatecznie czy można uzyskany w ten sposób materiał wykorzystać w procesie karnym z uwagi na możliwość nieskrępowanego złożenia oświadczenia, w tym naruszenia swobody wypowiedzi. Szeroko wykonana została analiza możliwości poprawnego spostrzegania przez osobę nietrzeźwą, składania niedozwolonych obietnic w związku z przesłuchaniem, przesłuchania

na odległość, czy utrwalania czynności za pomocą urządzenia rejestrującego obraz i dźwięk, w tym niewątpliwego elementu psychologii zeznań oraz psychologii kłamstwa.

Ważne teoretycznie oraz praktycznie są uwagi odnoszące się do elementów rozgraniczających rozpytanie od przesłuchania, w tym: widocznych różnic oraz prawnych konotacji i płaszczyzn dopuszczalności ich wykorzystania w procesie karnym.

Organizację czynności przesłuchania i ważne uwagi problemowe zamieściłem w rozdziale IV. Rozpoczyna go określenie grupy podmiotów, które zgodnie z treścią polskiej ustawy karnoprocesowej uprawnione są do przesłuchiwanie. W tym miejscu poruszono istotny z punktu widzenia praktycznego problem przymiotów osobistych i instrumentalnych jakimi winien się charakteryzować przesłuchujący. Nie można było pominąć aspektu psychologicznego głównie w zakresie przygotowania i planowania przy uwzględnieniu etapu postępowania przygotowawczego oraz sądowego. Szczególne miejsce zajmują uwagi odnośnie do wykonania harmonogramu i poprzedzające go czynności dowodowo-kryminalistyczne takie jak: wersje kryminalistyczne, eksperyment procesowo-kryminalistyczny, jako naprowadzające na wybór metody i techniki przesłuchania. Podjąłem problematykę grypsu i postępowania z nim oraz wyjaśnienia za pomocą przesłuchania zawartych w nim informacji. W rozdziale tym akcent położyłem na stanowiska funkcjonujące w doktrynie amerykańskiej i luźne ich porównanie (przy uwzględnieniu rozbieżności systemowych) do treści polskich przepisów karnoprocesowych.

Uwzględniając dokonany podział na przesłuchania typu podstawowego oraz przesłuchania szczególne, konieczna była ich osobna analiza. Dlatego rozdział V zawiera informacje odnoszące się do przesłuchań typu podstawowego, zaś rozdział VI odnosi się wyłącznie do przesłuchań szczególnych. Każdy ich rodzaj został szczegółowo opisany wraz ze wskazaniem dostrzegalnych elementów krytycznych.

W rozdziale V dokonałem formalnoprawnej oraz teoretycznej analizy przesłuchania świadka, oskarżonego oraz biegłego. Na wstępie zdefiniowano pojęcie świadka, wskazano na możliwe ramy klasyfikacji oraz opisałem podstawy prawne jego funkcjonowania w procesie karnym.

Istotna, tak teoretycznie jak praktycznie jest część pracy, która klasyfikuje i zawiera etapy przesłuchania świadka kładąc w każdym z nich akcent na zagadnienia krytyczne oraz przydatność uzyskanych w nim dowodów dla dalszego przebiegu postępowania karnego. Są to m.in. rozważania odnoszące się do sztuki zadawania pytań, w tym na co należy zwrócić podczas ich stawiania szczególną uwagę, jak kontrolować i obserwować emocje w trakcie przesłuchania oraz oceny szczerości lub kłamstwa, a także przyrzeczenia jako ważnego elementu podczas planowania czynności przesłuchania w ujęciu psychologii.

Analizując etap swobody wypowiedzi, szczegółowo opisałem funkcjonowanie pamięci, błędy atrybucji, stres i jego wpływ na zeznawanie oraz samą ocenę spontaniczności zeznań (w tym możliwość korzystania przez świadka z posiadanych notatek i zapisków). Ważne miejsce zajmują te wywody, które odnoszą się do obserwacji psychologicznej przesłuchiwanego, m.in.: jego zachowania, stylu wypowiedzi, zastępowania słów które winny w określonej chwili zostać użyte tymi, którym można przypisać walor ogólnikowy np. „rzekomy”, czy wplatanimi w wypowiedź wulgaryzmami. Szeroko podjąłem rozważania odnośnie do realizacji czynności przesłuchania ze świadkiem znajdującym się pod wpływem alkoholu, w tym analizę skutków jego spożycia w ujęciu treści art. 7 k.p.k.

Problematyka pytań i odpowiedzi wymagała dokonania ich klasyfikacji na pytania

dozwolone, niedozwolone, sugestyjne (zamierzone i niezamierzone), kontrolne, naprowadzające, czy podchwytliwe, a następnie rozgraniczenie problemu związanego z ich zadawaniem na etapie postępowania przygotowawczego (art. 171 k.p.k.) oraz sądowego (art. 370 k.p.k.). Nie mogło zabraknąć uwag o budowie pytań, ich doborze, zasadności ich stawiania w zderzeniu z poziomem merytorycznej wiedzy świadka (co zobrazowałem przykładami oraz wskazałem miejsca krytyczne) czy nawet niezamierzonej sugestii w przesłuchaniu.

Etap protokołowania zawiera uwagi o tworzeniu protokołu przesłuchania, niezbędnych jego elementów oraz dostrzeganych błędów. Szeroko rozważam moment rozpoczęcia czynności protokołowania, przy uwzględnieniu wagi czynu, zagrożenie sankcją karną, konstrukcji osobowej oraz przyjętej taktyki. Uwagi te zmierzają do wskazania skuteczności takich czynności jak zapoznanie przesłuchiwanego z jego treścią, podpisanie lub odmowę podpisania oraz kwestii wad ujawnionych w protokole oraz następnie ich wpływie na postępowanie dowodowe.

Część odnoszącą się do przesłuchania świadka kończą uwagi odnośnie do metody i taktyki przesłuchania przy uwzględnieniu głównego celu czynności, a także wiadomości osobowopoznawczych zgromadzonych o jego uczestniku. Przy wykorzystaniu przykładów z praktyki dokonano oceny rodzaju metod skuteczności przesłuchania świadka, uwzględniając metody funkcjonujące w nauce psychologii, np. metoda eksperymentu, kazuistyczna, przypominania. Położono akcent na problem niechęci zeznawania przez świadka, prezentowaną przez niego postawę, a także jej wpływ na wybór metody adekwatnej w danych okolicznościach.

Drugim dostrzegalnym nurtem podjętym w tym rozdziale jest przesłuchanie oskarżonego, którą to część rozpoczyna formalne zdefiniowanie oraz rozgraniczenie pojęć: oskarżony, podejrzany, osoba podejrzana oraz powstałych na tym tle wątpliwości interpretacyjnych. Następnie opisane zostały etapy przesłuchania oskarżonego oraz porównanie tej czynności z analogiczną z udziałem podejrzanego, a w niektórych miejscach nawet świadka, tak by rozdzielenie owych etapów, elementów i celów było pełne i nie nastroczało wątpliwości. Szeroko odniosłem się do etycznej i formalnoprawnej strony stawiania tzw. pytań przynęt, w tym możliwości ich zadania, protokołowania oraz oceny wstępujących w związku z tym zagrożeń. Podałem przykłady niosące za sobą ładunek psychologiczny, w tym opisałem wykorzystywaną przez FBI metodę RPM (racjonalizacja-projekcja-minimalizacja).

Co do etapu swobody wypowiedzi, konieczne stało się rozstrzygnięcie m.in. takich problemów jak prawo do milczenia, stosowanie środków przymusu, w tym groźby bezprawnej, podstęp, szantażu oraz czynienia niedopuszczalnych obietnic. Mając na uwadze normę art. 171 § 5 pkt. 2 k.p.k. oraz prezentowane w doktrynie poglądy (głównie przedstawicieli nauki kryminalistyki), konieczne stało się rozstrzygnięcie odnośnie możliwości procesowego stosowania narkoanalizy, hipnozy, czy poligrafu wraz z uwzględnieniem celu i ram działania oraz wpływu realizacji tej czynności na swobodną wypowiedź przesłuchiwanego.

Następnie scharakteryzowano motywację podejrzanego czy oskarżonego do składania wyjaśnień nieszczerých oraz możliwych prezentowanych przez nich strategii obrony przy uwzględnieniu poszczególnych etapów postępowania. Ważne uwagi praktyczne dotyczą możliwości przyjęcia określonej taktyki (m.in. procesowy problem powołania się na alibi,

przygotowanie do przesłuchania), prezentowane strategie, czy metody obrony takie jak racjonalne, emocjonalne, irracjonalne, a także warunki ich wykorzystania przy uwzględnieniu treści polskiej ustawy karnoprosesowej. Szeroko opisałem metody emocjonalne i kontrowersyjne w tym nieznaną polskiemu prawu karnemu procesowemu metodę dziewięciu kroków.

Ta część opracowania nie byłaby pełna gdyby pominięte zostały kwestie szczegółowe takie jak: oświadczenie o chęci składania wyjaśnień wyłącznie w formie pisemnej, obronę za pomocą pomówienia oraz jego prawnokarną ocenę, a także motywy przyświecające przyznaniu się do winy (w szczególności tzw. opłacalność/kalkulacja sytuacji procesowej głównie w kontekście art. 335 k.p.k.).

Rozdział kończą uwagi o przesłuchaniu biegłego, w których po dokonaniu klasyfikacji i wskazaniu na formalnoprawne wymogi jego ustanowienia, opisana została taktyka oraz główny cel, a następnie zawarta charakterystyka uczestnictwa biegłych w procesie karnym w ogóle, czy błędów przez nich popełnianych. Nie można było przejść obok niewątpliwego problemu hermetyczności opinii, a także możliwości wyjaśnienia powstałych na jej tle wątpliwości podczas czynności przesłuchania uzupełniającego.

Rozdział VI zgodnie z przyjętą klasyfikacją, odnosi się do przesłuchań szczególnych. Wskazanie wszelkich form przesłuchań ze względu na przyjętą metodologię w jednym rozdziale umieszczonym bezpośrednio po rozważaniach dotyczących przesłuchań typu podstawowego, stanowi swoistą klamrę spinającą część praktycznych uwag przydatnych głównie dla osób zajmujących się zagadnieniem przesłuchań w swej codziennej pracy zawodowej.

W pierwszej kolejności odniesiono się do przesłuchania ukierunkowanego na odtworzenie wyglądu, jako najbardziej odmiennego tak celem jak i zakresem od przesłuchań typu podstawowego. Położono akcent na stronę formalną jego przebiegu oraz celu dla którego zostaje podjęta decyzja o jego realizacji, w tym niezbędnych reguł zachowania by przyniosło spodziewany w postępowaniu karnym efekt.

Przesłuchanie świadka anonimowego (utajnionego, *incognito*), jako instytucja relatywnie nowa do dziś wzbudza szereg taktycznych wątpliwości co do jego realizacji. Wskazano na warunki, tryb i możliwość jego przesłuchania, a przy tym ważnym elementem stało się zaprezentowanie momentów krytycznych dostrzeganych w jego przebiegu przy uwzględnieniu głosów doktryny w zakresie postępowania z uzyskanymi w ten sposób dowodami.

Szeroko ustosunkowałem się do przesłuchania poznawczego (*cognitive interview*), stanowiącego głównie domenę doktryny amerykańskiej. Akcent został położony na jego funkcjonalność i możliwość wykorzystania uzyskanych wyników w karnym postępowaniu sądowym. Ważne było ustosunkowanie się do głównego celu (zasadniczo ukierunkowanego na odblokowanie pamięci uczestnika przesłuchania), zakresu osób do których można je zastosować, a także specyfiki (odmienności) przebiegu samej czynności, wskazania możliwych do postawienia pytań, taktyki przesłuchania poznawczego oraz dopuszczalności jego stosowania na gruncie polskiej ustawy karnoprosesowej.

Przesłuchanie świadka koronnego rozpoczyna krótki opis historyczny samej instytucji, zakreslenie ram prawnych, omówienie taktyki przesłuchania, a także rozstrzygnięcie czy jego zeznania mogą stanowić dowód samoistny niepoparty żadnym innym oświadczeniem, ani dowodem rzeczowym. Szerokiej analizie poddano warstwę treściową składanych przez niego

zeznań, m.in. wypowiedzi slangowych, ich wartość, a także dążenia do uzyskania tego statusu i dostrzegalnych w tym ujęciu wątpliwości oraz ich wpływ na czynność przesłuchania w ujęciu prawdziwości uzyskanego oświadczenia.

Przesłuchanie dziecka ukierunkowano na uwypuklenie elementów taktycznej strony jego przeprowadzenia, w tym m.in. warunków jego realizacji, odrębności w protokołowaniu, postępowaniu z rysunkami dziecka wykonanymi w trakcie czynności, czy samej organizacji, m.in. doborze miejsca przesłuchania. Zamieszczono fragmenty przykładów zaczerpniętych ze spraw karnych.

Część odnosząca się do przesłuchania konfrontacyjnego zmierza do ukazania celu, taktyki (m.in. dopuszczalnej ilości osób jednocześnie konfrontowanych, usytuowania uczestników i płynących z wyboru takiego korzyści, czy też słuchania i spostrzegania wypowiedzianych wzajemnie słów), oceny samej decyzji o wykonaniu tej czynności. Opisałem jakie prawno-karne korzyści mogą wpływać z prawidłowo wykonanego przesłuchania konfrontacyjnego oraz wskazałem kiedy jest ono korzystne procesowo.

Przesłuchanie z okazaniem ukierunkowałem na opis samej kryminalistycznej czynności okazania, a przy tym wskazałem na jakie elementy należy położyć szczególny nacisk, w tym kiedy może okazać się niezbędne zasięgnięcie dodatkowych informacji odnośnie do czynności lub stworzenia planu jej wykonania. W tym miejscu ważne są te uwagi taktyczno-kryminalistyczne, bez których przeprowadzenie przesłuchania jest wręcz niemożliwe.

Rozdział kończą uwagi odnoszące się do przesłuchania osób starszych, chorych oraz chorych umysłowo. Tak szeroki zakres przesłuchań zmusił do analizy taktyk ich realizacji, funkcjonujących zasad oraz elementów psychologii w kontakcie. Ten fragment monografii wzbogacony został o kierunkowe orzecznictwo z dodatkiem elementów psychiatrii, czy psychopatologii, a także uwzględnieniem problematyki pieniaczy sądowych i problemu ich funkcjonowania w praktyce wymiaru sprawiedliwości karnej.

Pracę kończy część odnosząca się do analizy zeznań i wyjaśnień (rozdział VII). Jest on niewątpliwie zakorzeniony w psychologii, w tym psychologii zeznań. Wskazałem funkcjonujące techniki oceny zeznań i wyjaśnień (m.in. hipotezę Udo Undeutsch, technikę Statement Validity Assessment - SVA, czy Criteria-Based Content Analysis - CBCA). Dodatkowym jego walorem jest wskazanie na płaszczyznę obserwacji czynionych przez realizującego przesłuchanie, w tym Scientific Content Analysis - SCAN czy Model Wielozmiennowej Analizy Zeznań Świadków Dorosłych (tzw. MASAM) oraz ich wpływ na odczytywanie kłamstwa, w tym zwrócenie uwagi na przykłady takich zachowań.

III. Wnioski wynikające z treści pracy

Rozważania podjęte w monografii pozwoliły na sformułowanie wielu wniosków i postulatów. Główne z nich zamieszczam poniżej:

1. Analiza czynności przesłuchania w pełni potwierdziła tezę, że tytułowa problematyka jest atrakcyjna tak pod względem naukowym, jak też charakteryzuje ją niewątpliwie walor praktyczny.
2. Problem przesłuchania pojawia się w literaturze prawniczej sporadycznie i fragmentarycznie. Mimo, że kwerenda bibliograficzna (z uwagi na ilość pozycji) wprowadzać może w błąd i pozornie wskazywać, że problem opracowano

kompleksowo. Pozycje te skupiają się na pewnym wycinku zagadnienia, pomijając jego szerszy kontekst oraz przydatność dla codziennej pracy śledczych. Dlatego praca wypełnia niewątpliwą lukę w dorobku publikacyjnym.

3. Potwierdzono tezę o praktycznej przydatności i szczególnym znaczeniu czynności przesłuchania jako ważnego elementu współczesnego procesu karnego w aspekcie uzyskania dowodu, czy dowodzenia winy, a w następstwie potwierdzenie tego w wyroku skazującym.
4. Czynność przesłuchania zapewnia prawidłowy tok postępowania i prowadzi do wysnucia trafnych wniosków końcowych, ale też zauważalny jest jej związek z podstawowymi zasadami procesowymi, takimi jak zasada prawdy, szybkości postępowania, koncentracji materiału dowodowego, kontrydiktoryjności czy prawa do obrony. Stanowi gwarancję dotarcia do prawdy, a co za tym idzie wpływa na prawidłowość postępowania karnego.
5. Kwestie modelowe polskiego prawa karnego procesowego mają niewątpliwie wpływ na postrzeganie oraz realizację czynności przesłuchania. Funkcjonujące obecnie lub w przeszłości modele nie pozostają i nie mogą pozostawać obojętne na wpływy polityki i polityków, a tym samym czynność przesłuchania realizowana w trakcie przebiegu postępowania stanowi w pewnym stopniu ich odzwierciedlenie. Model przesłuchań mimo szeregu zastrzeżeń (natury interpretacyjnej) należy uznać za spójny oraz logiczny.
6. Realizacja czynności przesłuchania jest trudna i skomplikowana pod względem taktyki, metodyki oraz psychologii.
7. Przesłuchania nie może realizować osoba przypadkowa. Winna to być osoba przeszkolona oraz odpowiednio do tego przygotowana. Należy, w miarę możliwości, przewidzieć wszystkie charakterystyczne elementy, które czynność ta za sobą niesie jeszcze na etapie wstępnym planowania, a także ocenić w której fazie postępowania zasadne jest jej przeprowadzenie (przygotowawczego czy sądowego), czy też wstrzymanie się aż zostaną zgromadzone dowody, które możliwe będą do potwierdzenia lub zakwestionowania w trakcie przesłuchania.
8. Przesłuchującego charakteryzować musi duża znajomość i kultura języka w tym umiejętność poprawnego formułowania pytań. Każde pytanie winno mieć swój cel i być zakorzenione w realiach sprawy. Baczyć należy by nie wystąpiło, nawet niezamierzone, zadanie pytania sugestywnego, co powodować może wadliwość czynności.
9. Żadna inna czynność procesowo-kryminalistyczna nie wymaga tak gruntownego przygotowania, doświadczenia, a także metodycznego podejścia, co przesłuchanie.
 - a. Przygotowanie winno zostać połączone z obejrzeniem miejsca zdarzenia (ewentualnie przedmiotów znajdujących się w zasięgu zainteresowania śledczych), uzyskaniem wiedzy odnośnie wad, zalet oraz osobowości przesłuchiwanego, celem dokonania wyboru odpowiedniej metody oraz taktyki. Na etapie przygotowania należy stworzyć paletę pytań przy uwzględnieniu tzw. 7 kryminalistycznych złotych pytań ukierunkowanych na wykrywanie oraz powzięcie wiedzy odnośnie do szeregu istotnych aspektów zdarzenia.
 - b. Doświadczenie nabywa się z latami pracy oraz ilością przeprowadzonych

czynności, a świadomość posiadania pewnych ułomności osobowych przesłuchującego jest ważna dla pracy nad swoją osobą, a w konsekwencji wywiera ogromny wpływ na końcowy rezultat przesłuchania.

10. Dostrzegalny jest walor interdyscyplinarności, albowiem nie jest możliwe prawidłowe przeprowadzenie czynności przesłuchania bez uprzedniego przygotowania psychologicznego, czy znajomości chociażby w podstawowym zakresie komunikacji międzyludzkiej oraz doświadczenia w obserwacji zachowań m.in. mimiki, gestów, tików i interpretowania ich znaczenia.
11. Przesłuchujący nie może kierować się tylko swymi przypuszczeniami i intuicją, przy pominięciu dostępnych i zgromadzonych w sprawie dowodów, czy zwyczajnej prawno-karnej logiki. Nie ma dwóch takich samych przestępstw, ani dwóch identycznie tożsamyh przestępców. Analogicznie nie da się przeprowadzić czynności przesłuchania dotyczącego dwóch pozornie identycznie przebiegających zdarzeń. Formalne i analogiczne podejście do przesłuchania jako kolejnej niezbędnej do wykonania czynności procesowej może powodować utratę z pola widzenia chęci przechytrzenia, oszukania lub próby skierowania uwagi przesłuchującego na inne informacje.
12. Brak jest ustawowo sformułowanej definicji przesłuchania. Jednak brak ten, mimo iż jest dostrzegalny przez praktyków oraz teoretyków, nie zasługuje na formułowanie kategoriycznych wniosków odnośnie do jej wprowadzenia, a obowiązującej we wszystkich gałęziach prawa. Znajomość definicji jest bardzo ważna, jednak kurczowe trzymanie się jej poszczególnych elementów, nie tylko jest niepoprawne, co niemożliwe z uwagi na złożoność procesów interakcji międzyludzkiej oraz trudności w dostrzeganiu procesów o zasięgu zasadniczym, przy uwzględnieniu prezentowanej przez przesłuchiwanego motywacji udziału w czynności.
13. Nie jest możliwe prowadzenie przesłuchania bez ukierunkowania go na osiągnięcie określonego celu, który powinien zostać zakreślony od samego początku, a ukierunkowany na założenia istotne dla rozstrzygnięcia sprawy, postawienie zarzutów, zgromadzenie dowodów, czy danych o przestępstwie lub innych powiązanych z nim czynów. Ważne by w tej materii nie ulec sugestii i manipulacji, co może prowadzić do kwestionowania np. na etapie postępowania sądowego całokształtu czynności przesłuchania lub tylko poszczególnych jego faz.
14. W trakcie realizacji przesłuchania, problemy dostrzegalne są na każdym jego etapie. Nie jest dopuszczalne utracenie koncentracji lub wyłączenie się, chociażby na chwilę. Choć mogą wystąpić problemy dnia codziennego dotyczące przesłuchującego (m.in. osobiste, rodzinne itp.), ale należy je oddzielić na tyle by nie wpłynęły na przebieg i końcowy efekt czynności. Mimo procesowych możliwości wielokrotnego realizowania czynności przesłuchania tej samej osoby, przynosi najwięcej korzyści gdy wykonywana jest po raz pierwszy. Oczywiście można ją przeprowadzić ponownie, nawet na tę samą okoliczność sprawy, jednak efekt może okazać się odmienny, a czynność skomplikowana lub wręcz niemożliwa, np. ponowne przesłuchanie podejrzanego, który zaraz po przedstawieniu zarzutów mówił chętnie i wiele, a po tymczasowym aresztowaniu i przeanalizowaniu swej sytuacji procesowej podczas ponownego przesłuchania nie mówi nic m.in. na skutek przyjętej strategii, tworzenia własnych wersji śledczyh, czy poinstruowania przez współoskarżonych lub

współwzględności.

15. Z punktu widzenia teoretycznego, praktycznego oraz dowodowego, ważny problem stanowi wybór momentu rozpoczęcia czynności protokolowania. Problem jednak tkwi w tym, że może wystąpić (niedostrzegalny w słowie pisanym) element sugestii celowej, zamierzonej, ale także ukrytej lub nawet przypadkowej. Dlatego jego wybór oraz analiza na etapie planowania jest niezbędna.
16. Przesłuchanie jest najczęściej w praktyce krytykowaną czynnością w ujęciu popełnianych błędów, które w ocenie składających oświadczenie mają występować na różnych etapach postępowania. Główne zastrzeżenia podnoszone bywają do postępowania przygotowawczego. Wielokrotnie krytyce poddawany jest sam przebieg czynności (sugestia, manipulacja, stosowanie przemocy lub wskazanie na nierzetelność treści protokołu), wady w zakresie protokolowania głównie odnośnie momentu rozpoczęcia czynności, albo zgłaszanych wątpliwości odnośnie nieuwzględnienia ważnych dla przesłuchiwanego okoliczności, które nie znalazły się w jego treści, zaś zgodnie z oświadczeniem w jego trakcie zostały jasno i klarownie sformułowane.

IV. Omówienie możliwości wykorzystania wniosków i treści pracy

Opracowanie z uwagi na jego zakres merytoryczny winno posłużyć jako swoista wytyczna dla wszystkich osób wykonujących czynność przesłuchania w praktyce. Opisanie i opracowane w ujęciu praktycznym zostały m.in. obszar stawiania pytań, ocena psychologiczna otrzymanego oświadczenia, postępowanie z protokołami przesłuchania w tym: formalna strona ich tworzenia, ujawnione błędy, czy wskazanie miejsc krytycznych oraz możliwości ich uniknięcia podczas przesłuchania.

Kompleksowa karnoprocesowa, psychologiczna oraz kryminalistyczna wiedza odnośnie do przesłuchania winna skłonić do sięgnięcia po monografię osoby które wykorzystują w swojej działalności zawodowej czynność przesłuchania, jako właściwą (a wręcz niezbędną) do gromadzenia dowodów. Szczególnie przydatna będzie w ujęciu wytycznych do: obserwacji psychologicznej, czy oświadczenia o przyznaniu się do winy, obserwacji zachowań przesłuchiwanego w tym próby kłamstwa (poprzez analizę zachowań mimicznych mogących świadczyć o kłamstwie, chęci jego ukrycia), rozpoznanie próby ukierunkowania rozmowy na inne, bezpieczniejsze dla przesłuchiwanego tematy.

Jest to więc podstawowa lektura dedykowana funkcjonariuszom organów wymiaru sprawiedliwości karnej, prokuratorom, sędziom, adwokatom, radcom prawnym oraz aplikantom do tych zawodów, która jednak nie może zastąpić zdrowego rozsądku, a także otwartości umysłu i dostosowania się poszczególnych osób do realiów określonej (zastanej) sytuacji.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Na moje pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych składa się, w ujęciu liczbowym: *(pełny wykaz publikacji znajduje się w załączniku nr 4)*

- 1 monografia (opublikowana po dostosowaniu do aktualnego stanu prawnego dysertacja doktorska),
- 4 podręczniki,
- 9 redakcji monografii wieloautorskich (7 opublikowanych, a 2 skierowano do wydawnictw - ich wydanie planowane jest w okresie IV kwartał 2017 r. - I kwartał 2018 r.),
- 32 rozdziały w monografiach wieloautorskich (30 opublikowanych, a 2 skierowano do druku),
- 24 publikacje w czasopismach naukowych,
- 4 glosy.

Mając na względzie ich tematykę można je pogrupować na następujące wątki badawcze:

I. Zagadnienie dowodowe w polskim procesie karnym, w tym:

a. Szeroko pojmowane aspekty przesłuchań

Ta część mojej aktywności naukowo-badawczej zajmuje miejsce centralne i pierwszoplanowe. Płaszczyzny mojego zainteresowania w ujęciu czynności przesłuchania oscylują w zakresie wszystkich jego płaszczyzn (karnoprosesowej, kryminalistycznej, czy psychologicznej i psychiatrycznej). Mając na uwadze wydaną drukiem monografię habilitacyjną dodatkową działalność publikacyjną ograniczyłem wyłącznie do:

- zagadnień taktycznych odnośnie realizacji samej czynności przesłuchania (z uwzględnieniem typów i rodzajów przesłuchań) – por. „*Wpływ sugestii na wynik przesłuchania*”, Państwo i Prawo 2015, nr 8; „*Przesłuchanie dziecka*”, Medyczna Wokanda 2013, nr 5; *Przesłuchanie świadka jako ważny element dowodzenia w procesie karnym*, [w:] Dowodzenie w procesach karnych, red. R. Sztychmiller, J. Kasprzak, J. Krzywkowska, Olsztyn 2014.
- niedozwolonych metod i środków podejmowanych podczas czynności oraz możliwości dowodowych wykorzystania tak uzyskanego oświadczenia – por. „*Niedozwolone działania i metody stosowane podczas czynności przesłuchania*”, Themis Polska Nova 2012/Nr 2 (3); *Tortury: skuteczna metoda gromadzenia i pozyskiwania informacji, czy łamanie praw człowieka? (Kontrowersyjne techniki przesłuchań osób podejrzanych o terroryzm)* [w:] *Pozyskiwanie informacji w walce z terroryzmem*, Wydawnictwo Difin 2017, red. P. Herbowski, D. Ślupczyńska, D. Jagiełło (w druku).

b. Dowodzenie i inicjatywa dowodowa w ramach realizacji czynności karnoprosesowych i kryminalistycznych

Niniejsza aktywność w moim dorobku jest najpełniejsza w liczbowym ujęciu publikacyjnym. Tematyka dowodu i inicjatywy dowodowej w polskim procesie karnym

stanowi zagadnienie bardzo atrakcyjne, a przy tym skomplikowane głównie z powodu licznych działań nowelizacyjnych ustawodawcy. Poza samą inicjatywą dowodowa skupiam się na czynnościach procesowo-kryminalistycznych (np. okazanie, konfrontacja itp.), które pozwalają na trafną diagnozę sytuacji procesowej w tym gromadzenie dowodów przestępstwa. W tej grupie zagadnień można dokonać podziału na publikacje:

- odnoszące się do kwestii procesowo-kryminalistycznych – por. „*Alibi – problematyka kryminalistyczna i procesowa*”, Edukacja Prawnicza, 2012, nr 5; „*Konfrontacja, jako czynność procesowa i kryminalistyczna (wybrane aspekty)*”, Themis Polska Nova 2012/Nr 1 (2); „*Okazanie zwłok-aspekty karnoprosesowe i kryminalistyczne*”, Medyczna Wokanda 2012, Nr 4.
- aktywności biegłych, wydawanych przez nich opinii oraz stwierdzonych błędów – por. *Konfrontacja biegłych – zagadnienia wybrane*, [w:] *Śladami Profesora Stanisława Pikulskiego. Szkice z prawa*, red. R. Dziembowski, M. Pieńkowska, A. Opalska, Szczecin – Olsztyn 2015; *Współpraca biegłych z organami wymiaru sprawiedliwości karnej a wątpliwości interpretacyjne i ich wpływ na pomyłki sądowe*, [w:] *Zamęt w wymiarze sprawiedliwości karnej*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, P. Herbowski, CH BECK 2016; „*Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 21 maja 2013 r., III KK 389/12 (dot. wartości dowodowej opinii prywatnej)*”, Wojskowy Przegląd Prawniczy 2014, nr 3.
- związane z uzyskiwaniem dowodu – por. *Dowód z pisma ręcznego, a przymus w procesie karnym*, [w:] *Współczesna problematyka badania dokumentów*, red. R. Cieśla, Wrocław 2015; *Znamiona przestępstw seksualnych w kodeksie karnym, a problemy dowodowe z nim związane*, [w:] *Przestępstwa seksualne. Ujęcie psychologiczne, prawne i kryminalistyczne*, red. P. Herbowski, W. Krawczyk, D. Ślupczyńska, A. Zalewska, Warszawa 2016.
- problematyka na styku dowodzenia, a prawa i procesu karnego – por. *Zakaz wykorzystania dowodu uzyskanego z naruszeniem ustawy, a zasadność jego włączenia do treści polskiej ustawy karnej procesowej*, [w:] *Reforma prawa karnego*, red. I. Sepiolo-Jankowska, CH BECK 2014; *Anonimowe zawiadomienie o przestępstwie, a możliwości jego wykorzystania w procesie karnym*, [w:] *Przyszłość polskiego prawa karnego. Alternatywne reakcje na przestępstwo*, red. S. Pikulski, W. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, Olsztyn 2015.

W zakresie tej działalności wskazać należy, że jestem redaktorem 5 monografii naukowych – por. *Nowe karne prawo dowodowe*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, DOM WYDAWNICZY ELIPSA 2015; *Przestępczy seks*, red. T. Gardocka, P. Herbowski, D. Jagiełło, P. Józwiak, Wydawnictwo Difin 2016; *Zamęt w wymiarze sprawiedliwości karnej*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, P. Herbowski, CH BECK 2016; *Zagadnienie dowodowe w procesie karnym*, CH BECK 2017, red. T. Gardocka, D. Jagiełło (w druku); *Pozyskiwanie informacji w walce z terroryzmem*, Wydawnictwo Difin 2017, red. P. Herbowski, D. Ślupczyńska, D. Jagiełło (w druku).

c. Dowodzenie czynów popełnionych w świecie wirtualnym

Przenoszenie płaszczyzn życia oraz aktywności do szeroko pojmowanych mediów elektronicznych powoduje tożsame przesunięcie działalności przestępczej. Dlatego w zakresie moich zainteresowań naukowo-badawczych znalazły się problemy związane z przestępstwami wirtualnymi. Działalność ta oscyluje głównie wokół problemu z ustaleniem miejsca popełnienia przestępstw internetowych, czynności dowodowych, w tym samego powzięcia wiedzy o zaistnieniu czynu, wypełnienia znamion przestępstwa, ujawnienia oraz wykrywania ich sprawców. Owocem tych zainteresowań jest szereg publikacji w tym: *Problemy związane z dowodzeniem znamion przestępstw internetowych*, [w:] *Między stabilnością a zmiennością prawa karnego*, red. Z. Cieślak, M. Romańczuk-Grącka, B. Orłowska-Zielińska, Elset 2017; *Problem dowodów elektronicznych*, [w:] *Zagadnienie dowodowe w procesie karnym*, CH BECK 2017, red. T. Gardocka, D. Jagiełło (w druku); „*Przestępstwa popełnione w świecie wirtualnym (tzw. virtual crime) a problemy wynikające z przyjęcia odpowiedniej kwalifikacji prawnej oraz możliwości dowodzenia ich znamion*”, Wrocławskie Studia Sądowe 2014, nr 4.

II. Medyczne prawo karne

Prawo medyczne stanowi kształtującą się na naszych oczach gałąź prawa. Obejmuje ona szerokie spektrum zachowań poczynając od leczniczych, poprzez te leżące na styku ze służbą zdrowia, praktykowaniem religii, czy legalnością podejmowania określonych działań dla ratowania zdrowia. Praktycznie każdy z problemów prawa medycznego budzi kontrowersje tak między prawnikami, jak medykami. Dlatego w swojej działalności zajmuję się szeroko pojmowanym medycznym prawem karnym w ujęciu: legalności wykonywania zabiegów medycznych, zgody na ich realizację oraz odpowiedzialności karnej mogącej grozić w związku z wykonywaniem niezgodnych z obowiązującym prawem czynności. Owocem tych zainteresowań są redakcje monografii: *Medyczne prawo karne*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, CH BECK 2016; *Problemy prawne na styku sportu i medycyny*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, CH BECK 2015, a także artykuły naukowe m.in. *Ramy odpowiedzialności i postępowanie dowodowe w związku z podejrzeniem stosowania dopingu w sporcie*, [w:] *Problemy prawne na styku sportu i medycyny*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, CH BECK 2015; *Eksperyment medyczny*, [w:] *Medyczne prawo karne*, red. T. Gardocka, D. Jagiełło, CH BECK, Warszawa 2016; *Chirurgia estetyczna a możliwe ramy odpowiedzialności karnej i problemy dowodowe z nią związane*, [w:] *Nowe procedury medyczne a prawo*, red. J. Sobczak, M. Reshef, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2016; *Pieniacze sądowi i ich funkcjonowanie w praktyce wymiaru sprawiedliwości*, Medyczna Wokanda 2014, nr 6.

III. Problematyka około karna ukierunkowana na szeroko pojmowane prawo karne gospodarcze

Procesy i aktywność gospodarcza w Polsce ulega dynamicznym zmianom. Dlatego podejmowane działania nie ograniczają się jedynie do dobrze opracowanych technik i rozwiązań podejmowanych na nieznanach jeszcze gruntach. Dlatego w zakresie mojego zainteresowania naukowo-badawczego znajdują się problemy prawa karnego gospodarczego w ujęciu odpowiedzialności karnej i możliwych ich ram, a także prawa zamówień

publicznych (wynika to z wykonywania zawodu radcy prawnego, w tym m.in. występowania jako przedstawiciel zamawiającego przed Krajową Izbą Odwoławczą).

W zakresie tej działalności byłem redaktorem monografii: *Prawo gospodarcze. Wybrane zagadnienia*, red. M. Bidziński, D. Jagiełło, CH BECK 2016, w tym autorem dwóch jej rozdziałów:

- *Prawo zamówień publicznych istotne kwestie praktyczne.*
- *Prawo gospodarcze. Zagadnienia wybrane.*

6. Inne osiągnięcia

Oprócz wskazanych wyłącznie wybiórczo aktywności naukowych (por. pkt. 5 cyfr. I-III) pełna liczba publikacji po uzyskaniu stopnia doktora nauk prawnych znajduje się w załączniku nr 4, wskazać należy, że jestem autorem 5 publikacji (2 artykułów naukowych oraz 3 glos), których nie zaliczam do swojego dorobku, albowiem zostały one opublikowane w trakcie trwania procedury mojego przewodu doktorskiego i zostały zaliczone do jego potrzeb (ich wykaz zamieszczono, w zał. nr 4 pkt. II lit. D).

Ponadto po obronie dysertacji doktorskiej:

1. Uczestniczyłem w 28 konferencjach (23 krajowych i 5 międzynarodowych). Wygłosiłem 25 referatów podczas konferencji (pełny wykaz znajduje się w załączniku nr 5 lit. A).
2. Byłem czynnie zaangażowany w organizację 6 konferencji (por. załącznik nr 5 lit. B), w tym w roli przewodniczącego komitetu organizacyjnego lub członka rady naukowej.
3. Począwszy od 2014 r. jestem członkiem rady naukowej kwartalnika Kortowski Przegląd Prawniczy (por. załącznik nr 5 lit. D).
4. Począwszy od 2014 r. jestem członkiem Polskiego Towarzystwa Prawa Prasowego (por. załącznik nr 5 lit. E).
5. Pełniłem funkcję promotora pomocniczego w 1 zakończonym oraz w 3 aktualnie trwających postępowaniach o nadanie stopnia doktora nauk prawnych (por. zał. nr 5 lit. G).
6. Jestem opiekunem studenckiego koła naukowego „Crimen Imperfecta”, a także byłem opiekunem Studenckiej Poradni Prawnej działającej na Wydziale Prawa Uniwersytetu SWPS (por. załącznik nr 5 lit. H).
7. Byłem zewnętrznym recenzentem tekstów do czasopism naukowych (por. załącznik nr 5 lit. F).
8. Jestem tutorem studentów Wydziału Prawa Uniwersytetu SWPS (por. załącznik nr 5 lit. H).
9. Byłem opiekunem i wypromowałem 30 magistrów oraz 96 licencjatów, a także recenzentem 69 prac magisterskich oraz 22 prac licencjackich (por. załącznik nr 5 lit. H).
10. W swojej karierze naukowej prowadziłem i prowadzę nadal różne formy zajęć dydaktycznych: wykładów, konwersatoriów, warsztatów, a także przedmioty monograficzne mieszczące się w zakresie moich zainteresowań naukowych, zarówno na studiach I stopnia licencjackich, magisterskich, doktoranckich oraz podyplomowych (por. załącznik nr 7).

11. Pełniłem lub pełnię szereg funkcji organizacyjnych w Uczelni (pełny wykaz funkcji wraz z datami ich sprawowania patrz załącznik nr 5 lit. J) m.in.:
 - Pełnomocnika Prorektora ds. Dydaktyki Uniwersytetu SWPS w zakresie spraw studenckich.
 - Przewodniczący Komisji dyscyplinarnej ds. studentów.
12. Sześciokrotnie zostałem nagrodzony za działalność organizacyjną oraz dydaktyczną przez Rektora Uniwersytetu SWPS, Dziekana Wydziału Prawa Uniwersytetu SWPS, Rektora PWSZ Skierniewice (wykaz i daty otrzymania nagród w załączniku nr 5 lit. K).
13. Brałem udział w pracach grup roboczych opracowujących pozytywnie rozpatrzone wnioski do stosownych organów (MNiSW, PKA) o prowadzenie studiów na kierunku prawo w biznesie (Wydział Prawa Uniwersytetu SWPS) oraz programu studiów - prawo - który został nagrodzony w 2013 r. w konkursie MNiSW na najlepsze programy studiów.
14. Byłem członkiem zespołu przygotowującego Wydział Prawa Uniwersytetu SWPS do wizytacji Polskiej Komisji Akredytacyjnej, w tym opracowywałem wniosek samooceny.
15. Wykaz podejmowanych działań popularyzujących naukę zawarto w załączniku nr 5 lit. I.

